

*Жукова О.А., старший викладач
кафедри економіки та менеджменту,
Вінницький інститут Університету «Україна»;
Бачинська І.А., магістрант 2 року підготовки,
спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Вінницький інститут Університету «Україна»*

ЩОДО МЕТОДИКИ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ БАНКУ

THE METHODS OF THE DIAGNOSTICS OF THE FINANCIAL STATE OF THE BANK

Анотація. У статті визначено значення діагностики фінансового стану банківської установи, розглядаються питання сутності і необхідності комплексної діагностики фінансового стану банку. Розглянуто етапи проведення діагностики. Визначено роль діагностики фінансового стану в оцінці рівня його розвитку та фінансової безпеки.

Ключові слова: діагностика фінансового стану, фінансова безпека, фінансова стійкість, ділова активність, ліквідність.

Abstract. In the article the diagnostic value of the financial condition of the banking institution, addresses the nature and necessity of complex diagnosis financial condition. The stages of diagnosis. The role of diagnosis in the evaluation of the financial condition of its development and financial security.

Keywords: diagnosis financial condition, financial security, financial stability, business activity, liquidity.

Постановка проблеми. Велику роль у сучасних економічних системах відіграють банківські установи, оскільки впливають на функціонування фінансових ринків, визначаючи кількість грошей в економіці, можливості та розміри інвестицій, і як наслідок впливають на економічне зростання в державі. Створення потужної системи антикризового управління у банках є запорукою передбачення та нейтралізації ризиків, які призводить до неплатоспроможності банків. З огляду на вище вказане виникає об'єктивна потреба в розробці практичного інструментарію проведення діагностики фінансового стану банків, яка б дозволяла розрахувати рівень ризику виникнення банківської кризи та, залежно від нього, прийняти рішення щодо застосування антикризових інструментів, спрямованих на його мінімізацію.

Питанням дослідження комплексної оцінки діяльності банку займалися як вітчизняні так і зарубіжні вчені, а саме: Афанасенко М.В, Батковський В.А., Гумен І.М., Готовчіков І.Ф., Коваленко В., Кузьменко Є.С., Матвієнко П., Микитчин І.І., Михайлюк Р., Незнамова А., Семенов С., Суворов А.В., Шелудько Н., Шеремет А., Юрчук О.М. та інші.

Інформаційну базу роботи склали наукові праці вітчизняних та зарубіжних

авторів, статистичні збірники, посібники, підручники, періодичні видання та ресурси мережі Інтернет.

Метою дослідження є визначення сутності, етапів та напрямів проведення діагностики фінансового стану банківської установи як інструменту визначення рівня його розвитку.

Виклад основного матеріалу. Аналіз діяльності банку є системою спеціальних знань, необхідних для дослідження тенденцій його розвитку, науковим обґрунтуванням планів і управлінських рішень, контролем за їх виконанням, оцінкою результатів, а також пошуком резервів підвищення ефективності фінансових показників діяльності банку. Дослідження методик аналізу банківської діяльності свідчить, що на сьогодні єдина система показників, які в узагальнюючому вигляді характеризують їх фінансовий стан, остаточно ще не склалася. Кожний банк використовує свої самостійно розроблені методики, що включають різні показники, які часто суттєво різняться.

Більшість методик поєднує чотири групи показників, що дають можливість оцінити фінансовий стан банку виходячи із:

- оцінки фінансової стійкості;
- оцінки ділової активності;
- оцінки ліквідності;
- оцінки ефективності управління.

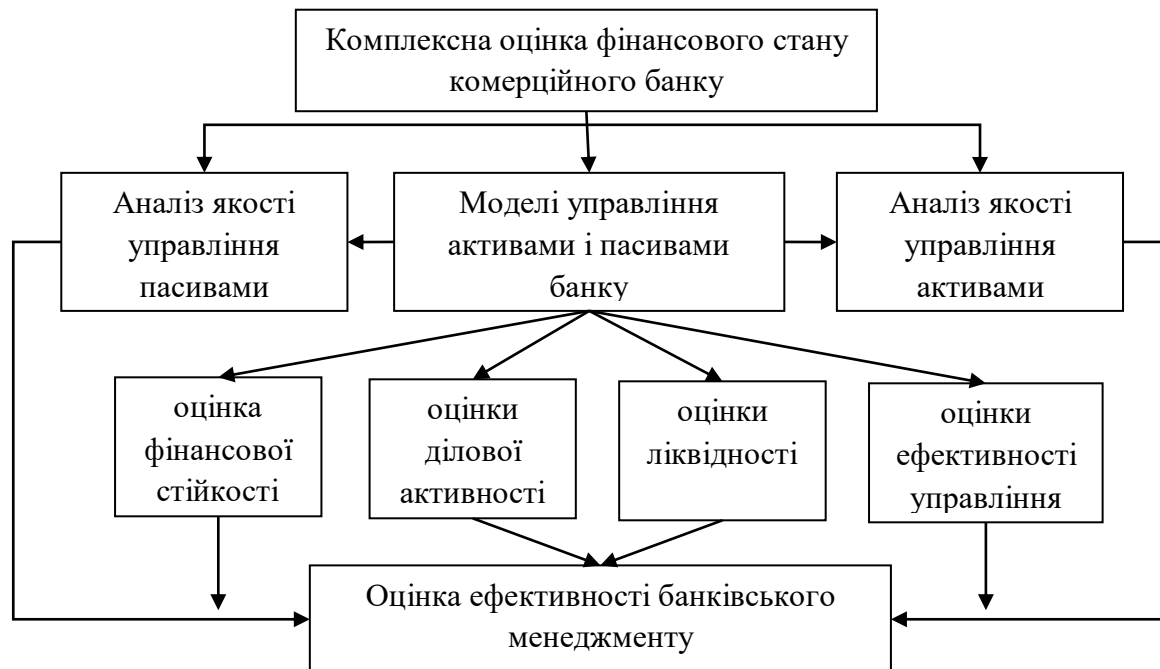

Рис. 1. Схема оцінки фінансового стану комерційного банку

Оціночні показники являють собою коефіцієнти, що розраховуються на основі даних балансу комерційного банку та звіту про прибутки і збитки.

З метою встановлення реального фінансового стану банків Національний банк України проводить оцінювання банків на базі розробленої ним рейтингової системи

«CAMELS» та нерейтингової методики «Система оцінки ризиків» (COP). Рейтингова система «CAMELS» ґрунтується на міжнародній системі CAMEL, яка розроблена експертами Sheshunhoff Bank (США) і впродовж багатьох років застосовується у світовій практиці. COP розроблена Національним банком України самостійно. Обидві системи дають можливість НБУ оцінювати фінансовий стан та стабільність банків і банківської системи, яке проводиться за результатами комплексних інспекційних перевірок.

При виборі методики діагностики фінансового стану банку слід враховувати мету та дотримуватися певного алгоритму, який включає наступні етапи.

На першому етапі визначається інформаційна база для проведення дослідження. Ця інформація потрібна для вироблення рішень щодо змін в оперативній або стратегічній діяльності банку.

На другому етапі серед показників, які характеризують діяльність банку, визначаються ті, які систематизуються за функціональними складовими банку, а також здійснюється їх розрахунок.

Показники фінансового стану банку мають входити до складу системи показників, які характеризують умовну структуру. Слід використовувати дві групи показників банку:

- яка характеризує фінансовий стан банку на певний час;
- яка характеризує сукупність чинників, котрі впливають на фінансовий стан банку за певний період часу.

На третьому етапі нормативні (порогові) значення показників порівнюються з фактичними чи плановими значеннями. Це один із найважливіших етапів, тому що від правильності встановлених нормативних значень показників залежить значення комплексного показника фінансової безпеки.

На четвертому етапі отримані під час розрахунку показники аналізуються в динаміці за останні роки. Якщо фактичні чи прогнозовані показники не виходять суттєво за межі порогових значень, то банк перебуває в зоні фінансової безпеки, у протилежному випадку банк перебуватиме у зоні дії негативних факторів впливу, які різнитимуться за ступенем інтенсивності. У цьому випадку необхідно запроваджувати заходи щодо підвищення фінансової стійкості банку.

Також на даному етапі слід здійснити прогнозування рівня безпеки банку, тобто передбачення подій (процесів) у фінансовій діяльності на майбутнє, а також оцінку можливостей підтримання рівня фінансової безпеки банку на належному рівні. При цьому основними завданнями, які вирішуватимуться завдяки прогнозуванню, можуть бути:

- оцінка можливих шляхів розвитку діяльності банку у контексті забезпечення безпеки банку;
- передбачення можливих шляхів розвитку внутрішніх і зовнішніх загроз фінансовій безпеці банку та їхніх негативних наслідків;
- оцінка можливого рівня впливу позитивних і негативних чинників-процесів

на майбутній розвиток банку у контексті забезпечення його фінансової безпеки;

- розробка прогнозних варіантів розвитку подій у забезпеченні фінансової безпеки банку у зв'язку з провадженням в банку заходів.

Важливою складовою проведення діагностики фінансового стану є ретельне вивчення звіту про фінансовий стан банку. Саме він містить основну інформацію для проведення коефіцієнтного аналізу за будь-якою існуючою методикою.

На сьогодні достатньо ефективним методом діагностичних обстежень є проведення стрес-тестування. Стрес-тестування починається з уточнення видів ризику, які підлягають аналізу, і вибору відповідної моделі його реалізації. Загальний механізм стрес-тестування повинен включати:

- ідентифікацію ризиків, які несуть найбільшу загрозу діяльності банку;
- розроблення сценарію;
- вибір моделі або методики, які б дали змогу коректно спрогнозувати наслідки стресових сценаріїв для банку;
- кількісний аналіз – розрахунок наслідків реалізації стресових сценаріїв для банку;
- аналіз отриманих результатів та, за потреби, прийняття відповідних заходів для уникнення руйнівних наслідків стресового сценарію.

Крім зазначених існує безліч інших методик, які використовують банківські установи, серед них є PATROL, SAAB, BAKIS. Ці рейтингові системи поєднують в собі не тільки використання експертних даних та проведення коефіцієнтного аналізу, а також враховують економіко-статистичні методи оцінки та використання багатьох параметрів присвоєння рейтингу. Тому вони вважаються найбільш узагальнюючими.

Рейтингові методики оцінювання ефективності діяльності банків постійно розвиваються і вдосконалюються разом із розвитком банківських систем, у методику оцінки включаються нові фактори впливу і нові складові. Однак сьогодні, в умовах фінансової нестабільності, постає питання про структурну перебудову методики рейтингової оцінки, застосування нових методів та підходів щодо визначення ризиків.

Висновки. Отже, для кожного банку виступає життєво необхідним здійснювати попереджувальні дії, спрямовані на підтримку належного рівня фінансової безпеки. Використовуючи систему показників-індикаторів, банківський менеджмент повинен діагностувати та прогнозувати наявні та потенційні загрози фінансовій безпеці та, у разі необхідності, своєчасно вживати необхідні заходи. Діагностика фінансового стану банку є комплексом послідовних дій, в межах яких оцінюються існуючі та потенційні загрози існування та розвитку діяльності банку та може вважатися необхідною аналітичною базою для ухвалення управлінських рішень, що дозволяють попередити кризові ситуації у фінансово-економічній сфері.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=19694438&cat_id=55838
2. Болгар Т.М. Фінансова безпека банків в умовах ринкової трансформації

економіки України : автореф. дис. канд. екон. наук : 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит / Т.М. Болгар. – Суми : Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України», 2009. – 22 с.

3. Васильєва Т. Діагностика банківських криз на основі розрахунку прогнозного індикатора кризи / Т. Васильєва, С. Леонов, О. Афанасьєва // Вісник національного банку України. – 2013. – №11. – С. 22-28.

4. Коваленко В.В. Чопікова Є.В. Місце діагностики в системі антикризового управління сучасними банками / В.В. Коваленко, Є.В. Чопікова // Економіка і суспільство. – 2016. – Випуск 5. – С. 362-366 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : http://www.economyandsociety.in.ua/journal/5_ukr/65.pdf

5. Микуляк О.В., Гайдук І.Ю. Діагностика фінансового стану в оцінці вартості капіталу банку / О.В. Микуляк, І.Ю. Гайдук // Молодий вчений. – 2014. – №6(09). – С. 172-175.

6. Тарасевич Н.В. Види та значення комплексної оцінки фінансового стану банку / Н.В. Тарасевич // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2013. – Випуск 4 (51). – С. 361-365.

7. Турило А.М. Рейтингова система оцінки фінансового стану комерційного банку / А.М. Турило // Економічні науки. – 2011. – №28. – С. 260-263.

8. Щодо порядку проведення стрес-тестування в банках України : Методичні рекомендації, схвалені постановою Правління Національного банку України від 06.08.2009 р. №460 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0460500-09&p=1287478900994122>

9. Положення про порядок визначення рейтингових оцінок за рейтинговою системою SAMELS : положення Правління НБУ від 08.05.2002 №171 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1045.6312.0>

*Лазарєва О.В., д.е.н., доцент,
доцент кафедри управління земельними ресурсами,
Чорноморський національний університет
імені Петра Могили*

БІЗНЕС-МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

BUSINESS MODEL OF DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL LAND-TENURE

Анотація. В статті розкрита сутність бізнес-моделі розвитку сільськогосподарського землекористування. Обґрунтована необхідність зосередження зусиль на розробці схем використання землі територій місцевих рад. Розкриті принципи державної земельної політики. Наголошено на необхідності визначення